20 Οκτωβρίου 2013

Η εργασία στο «Βυζάντιο» και μεταγενέστερα.

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Η εργασία στο «Βυζάντιο» είχε ως κίνητρο την φιλανθρωπία, όπως άλλωστε αυτό είναι και το πνεύμα του Ευαγγελίου. «Η φιλανθρωπία στο 'Βυζάντιο' ήταν μια εθελοντική εκδήλωση αγάπης και ανθρώπινης φροντίδας. Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία δεν ήταν σοσιαλιστικό κράτος [μολονότι "ο παρεμβατισμός ήταν, χωρίς αμφιβολία, το βυζαντινό ιδεώδες", "οι εργάτες δεν ήταν δυνατόν να απολυθούν παρά με πολύ μεγάλες δυσκολίες...κάθε πλεόνασμα από την εργασία των άλλων πρέπει να δίνεται στους αδύνατους και όχι στους δυνατούς"90]. Το πρόγραμμα κοινωνικής μέριμνας δεν κατέστρεφε την προσωπική αυτάρκεια, τον αυτοσεβασμό η την πρωτοβουλία, δεν έκανε τον φτωχό δουλικό η εξαρτημένο, αδύνατο στον χαρακτήρα, παραιτημένο η παρασιτικό...Γνωρίζουμε πως φιλόδοξοι και ενεργητικοί πολίτες, αν και φτωχοί και ταπεινής καταγωγής, μπορούσαν να αλλάζουν την θέση τους και ακόμη να γίνονται υψηλοί αξιωματούχοι, ακόμη και Αυτοκράτορες η Πατριάρχες»91.

Το κίνητρο της εργασίας ήταν η αγάπη προς τον πλησίον και όχι η «προσωπική εξασφάλιση», η το ότι «πρέπει να δουλεύουμε για να ζήσουμε», όπως έχει λανθασμένα επικρατήσει σήμερα.

Τόσο στην μοναχική ζωή όσο και στην κοσμική, «καθώς ο Άγιος Βασίλειος το δήλωσε, ‘στην εργασία ο σκοπός που βρίσκεται μπροστά από κάθε τι, είναι η βοήθεια του φτωχού, και όχι η ατομική του καθενός ανάγκη’.92 Η εργασία επρόκειτο να γίνει, ούτως ειπείν, έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης καθώς και βάση των κοινωνικών υπηρεσιών και της ελεημοσύνης»93.

Η εργασία, σύμφωνα άλλωστε και με το ευαγγελικό πνεύμα, γινόταν για να μπορούν να εκπληρώνουν το καθήκον της αγάπης δια της ελεημοσύνης.

Τα χρήματα είναι θείο δώρο και έχουν κύριο προορισμό τους να δωρίζονται. «Η εντολή του Κυρίου» παρατηρεί ο Μέγας Βασίλειος «δεν στόχευε στο να απορρίπτουν οι άνθρωποι τα υπάρχοντα ως κακά και να τα αποφεύγουν, αλλά τους διδάσκε να τα οικονομούν (διαχειρίζονται σωστά)». Οπότε, συνεχίζει ο Άγιος, «κατακρίνεται κάποιος, όχι διότι απέκτησε κάποια (πράγματα), αλλά διότι είχε λανθασμένο φρόνημα γι’ αυτά η διότι δεν τα χρησιμοποίησε σωστά. Η σωστή και χωρίς προσκόλληση διάθεση απέναντι σ’ αυτά και η σύμφωνα με την εντολή διαχείρισή τους συμβάλλει σε πάρα πολλά και πολύ αναγκαία για μας πράγματα»94.

Η επαγγελματική ζωή των ορθόδοξων Ρωμηών ήταν οργανωμένη σύμφωνα με τις αρχές της αγάπης, της αλληλεγγύης, και της κοινοκτημοσύνης, τόσο στα ‘Βυζαντινά’ χρόνια, όσο και στα κατοπινά, τα χρόνια της Τουρκοκρατίας (σε μικρότερο βέβαια βαθμό, λόγω της σκλαβιάς). Η ζωή στις ορθόδοξες κοινότητες ήταν διαμορφωμένη κατά το πρότυπο της μοναχικής: κοινή και συναδελφωτική. «Στην Ανατολή κυριαρχεί ο συνεργατισμός και οι συντεχνίες, στις οποίες καλλιεργείται και αναπτύσσεται ένας γνήσιος ανθρωπισμός, αφού επικρατεί η φιλανθρωπία και η κοινωνική αναφορά, δηλαδή ασχολούνται με όλη την κοινωνία και όχι απλώς με την προώθηση των συντεχνιακών συμφερόντων»95.

Ο κοινοτισμός που αναπτύχθηκε στην διάρκεια της Τουρκοκρατίας στοιχούσε στην αρχή της αλληλοβοήθειας, της αλληλεγγύης, της ακτημοσύνης και της αγάπης που βιωνόταν στην πρωτοχριστιανική Ενορία των Ιεροσολύμων. Η κοινωνική πρόνοια, χωρίς να γίνεται απρόσωπη και αναγκαστική κρατική λειτουργία, εξησκείτο εκούσια και αγαπητικά από τους Ρωμηούς. Αυτοί διαμόρφωσαν τους θεσμούς των ισναφιών (δηλ. των κοινοτήτων και των συντεχνιών) με την καθοδήγηση των Πνευματικών τους πατέρων, των θεσμικών προσώπων της Εκκλησίας. Είναι η συνέχεια της διακονίας των Αποστόλων της πρώτης Εκκλησίας-Ενορίας, στα πόδια των οποίων οι νεοφώτιστοι κατέθεταν τα χρήματα από την εκποιημένη προσωπική τους περιουσία.

Απόσπασμα από το βιβλίο:«Τα ασκητικά της Ενορίας» (Ιερομονάχου Σάββα Αγιορείτου) που συν Θεώ θα εκδοθεί σύντομα

90 Στ. Ράνσιμαν, Βυζαντινός πολιτισμός,ο.π., σελ. 195-8.

91 Πρβλ. τον Μπαικ, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο.π., σελ. 349: «έχει, άλλωστε, ενδιαφέρον η διαπίστωση ότι οι όψιμες βυζαντινές σάτιρες, πολλές από τις οποίες ήταν μεταμφιεσμένες σε μύθους με ζώα, δεν δείχνουν καμιά συμπόνοια για τους φτωχούς, αν και γράφτηκαν ίσως από σχετικά απλούς και ημιμαθείς ανθρώπους. Όποιος δεν καταφέρνει να προκόψει, είναι κουτός και ανάξιος. Δεν εκμεταλλεύθηκε τις ευκαιρίες που του δόθηκαν – παρατήρηση που μου φαίνεται πολύ σημαντική". Ο Ράνσιμαν σημειώνει ότι "οι κυβερνητικές θέσεις έμειναν ωςτό τέλος της Αυτοκρατορίας προσιτές σε όλους. Οι αξιόλογοι πληβείοι μπορούσαν ακόμα να ανεβούν ψηλά. Και η διοίκηση διατήρησε ωςτό τέλος ικανότητες άγνωστες στη δυτική Ευρώπη». (Βυζαντινός πολιτισμός, ο.π., σ. 118) στο: Γ. Βαλσάμης, Ο Νέος Ελληνισμός και η Δύση, http://www.ellopos.net/gr/byzantium.asp#_ftnref60, σελ. 2.

92 Μ. Βασιλείου, Όροι κατά πλάτος, 42.

93 Πρωτοπρ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Χριστιανισμός και πολιτισμός, ο.π., σ. 111 στο: Γ. Βαλσάμη, Ο Νέος Ελληνισμός και η Δύση,http://www.ellopos.net/gr/byzantium.asp#_ftnref60 σελ. 2.

94 Μεγ. Βασιλείου, Όροι κατ' επιτομήν,ϟβ': "Η εντολή του Κυρίου, ουχί ρίπτειν ως κακά τα υπάρχοντα και φεύγειν, αλλ' οικονομείν επαίδευε", ώστε "κατακρίνεταί τις, ουχ ότι έσχεν όλως, αλλ' ότι κακώς εφρόνησε περί αυτών η ότι μη καλώς εχρήσατο αυτοίς. Η γαρ απροσπαθής και υγιής περί αυτά διάθεσις, και η κατ' εντολήν αυτών οικονομία προς τε πολλά και αναγκαιότατα ημίν συμβάλλεται» στο: Γ. Βαλσάμη, Ο Νέος Ελληνισμός και η Δύση, http://www.ellopos.net/gr/byzantium.asp#_ftnref60 σελ. 2.

95 Βλάχου Ιεροθέου, Σεβαστού Μητροπολίτου Ναυπάκτου, Γέννημα και θρέμμα Ρωμηοί.

ΤΑ ΑΣΚΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ Β Η ΜΟΝΑΧΙΚΗ ΚΑΙ Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΕΝΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ- ΤΟ «ΒΥΖΑΝΤΙΟ».

Πηγή:hristospanagia.gr